

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-71

1 04.01.2024 गुरुवासरः वि.सं. २०८० पौषकृष्णः अष्टमी पौषः 20 प्रविष्टांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

2 हिमाचले प्रशासनिकोन्नयनाय सर्वकारस्य उपक्रमः, सभाप्रबन्धनपटलं च प्रारब्धम्

3 तिरुमलतिरुपतिदेवस्थानस्य कल्याणमण्डपे अनन्तपुरे दशदिवसीयसंस्कृतसम्भाषण वर्गस्य समुद्घाटनकार्यक्रमः

4 लङ्काकाण्डम् (पञ्चपञ्चाशत्तमः सर्गः) विभीषणस्य राज्याभिषेकः

प्रासङ्गिकवार्ता

विश्व-ब्रेल-दिवसः

विश्व-ब्रेल-दिवसः अन्ताराष्ट्रीयदिवसः अस्ति, यः जनवरीमासस्य चतुर्थे दिनाङ्के आचर्यते। अयं दिवसः अन्धदृष्टिविकलाङ्गजनानां मानवाधिकारस्य पूर्णसाक्षात्कारे संचारसाधनरूपेण ब्रेलस्य महत्त्वस्य विषये जागरूकतां जनयितुं च आचर्यते। अस्य आयोजनस्य तिथिः संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य महासभायाः नवम्बर २०१८ तमे वर्षे घोषणायाः माध्यमेन चयनिता, यतोहि अस्मिन् दिने अस्याः लेखनव्यवस्थायाः निर्माता लुईस् ब्रेल इत्यस्य जन्मदिनम् अस्ति। प्रथमः विश्वब्रेल-दिवसः २०१९ तमस्य वर्षस्य जनवरीमासस्य ४ दिनाङ्के आचरितः।

“हिट एण्ड रन” प्रकरणानाम् विषये राष्ट्रव्यापी ट्रकचालकानां विरोधस्य समाप्तिः अभवत्

परिवहनकर्तृणां चिन्तानां विषये चर्चा कर्तुं सर्वकारः आश्वासनं दत्तवती

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः । “हिट एण्ड रन” प्रकरणेषु वर्धितदण्डस्य विरुद्धं परिवहनकर्तृभिः राष्ट्रव्यापिविरोधाः समाप्ताः यतः केन्द्रेण आश्वासनं दत्तं यत् तैः सह प्रावधानानां कार्यान्वयनात् पूर्वं चर्चा भविष्यति। गृहमन्त्रालयेन अखिलभारतीय-मोटरपरिवहनकाङ्ग्रेसेन सह नवदेहल्यां भारतीयन्यायिकसंहितायां “हिट एण्ड रन”

प्रकरणेषु नूतनप्रावधानसम्बद्धचिन्तानां विषये चर्चा कृता। सभायाः अध्यक्षतां कृत्वा गृहसचिवः अजयकुमारभल्लाः अवदत् यत् सद्यः पारितस्य भारतीयन्यायिकसंहितायां “हिट एण्ड रन” प्रकरणेषु नूतनाः प्रावधानाः अद्यापि कार्यान्विताः न सन्ति। ट्रक- टैक्सी- बस- सञ्चालकाः “हिट एण्ड रन” प्रकरणेषु ७ लक्षरूप्यकाणां दण्डस्य, १० वर्षाणां कारावासस्य च प्रावधानस्य विरोधार्थं त्रिदिवसीय- विरोधं कृतवन्तः आसन्। यस्य अधुना समाप्तिः सञ्जाता।

संजयकुण्डोः पुलिसमहानिदेशकपदात् स्थानान्तरणस्य निर्णये सर्वोच्चन्यायालये प्रतिबन्धः

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। सर्वोच्चन्यायालयेन बुधवासरे हिमाचलप्रदेश उच्चन्यायालयस्य आदेशः स्थगितः, यस्मिन् राज्यसर्वकारेण वरिष्ठः आईपीएस-अधिकारिणः संजयकुण्डोः पुलिसमहानिदेशकपदात् स्थानान्तरणं कर्तव्यम् इति। वार्तासंस्था पीटीआई इत्यस्य अनुसारं मुख्यन्यायाधीशः डी. वाई. चन्द्रचूडस्य नेतृत्वे कुण्डोः २६ दिसम्बर दिनाङ्कस्य आदेशं निवृत्तं कर्तुं उच्चतमन्यायालयस्य समीपं गन्तुं स्वतन्त्रता आसीत्। पीठे न्यायाधीशः जेबी पारदीवाला, न्यायाधीशः मनोजमिश्रः च आसन्। सर्वोच्चन्यायालयेन पुनः आह्वानस्य आवेदनस्य निस्तारणपर्यन्तं कुण्डोः राज्यस्य पुलिसमहानिदेशकपदात् स्थानान्तरणस्य निर्देशः स्थगितः भविष्यति इति पीठिका अवदत्। शीर्षन्यायालयेन प्रदेशोच्चन्यायालयात् अनुरोधः कृतः यत् सः सप्ताहद्वयेन अन्तः पुनः आह्वानस्य आवेदनस्य निस्तारणं करोतु। मंगलवासरे शीर्षन्यायालयः कुण्डद्वारा प्रवेशितायाः याचिकायाः श्रवणार्थं सहमतः आसीत्। उच्चन्यायालयस्य आदेशानुसारं हिमाचलप्रदेशस्य डीजीपीपदात् तस्य निष्कासनस्य याचिकायां आह्वानं कृतम् आसीत्। आरोपः आसीत् यत् सः एकस्य व्यापारिणः उपरि प्रभावं स्थापयितुं प्रयत्नितवान्

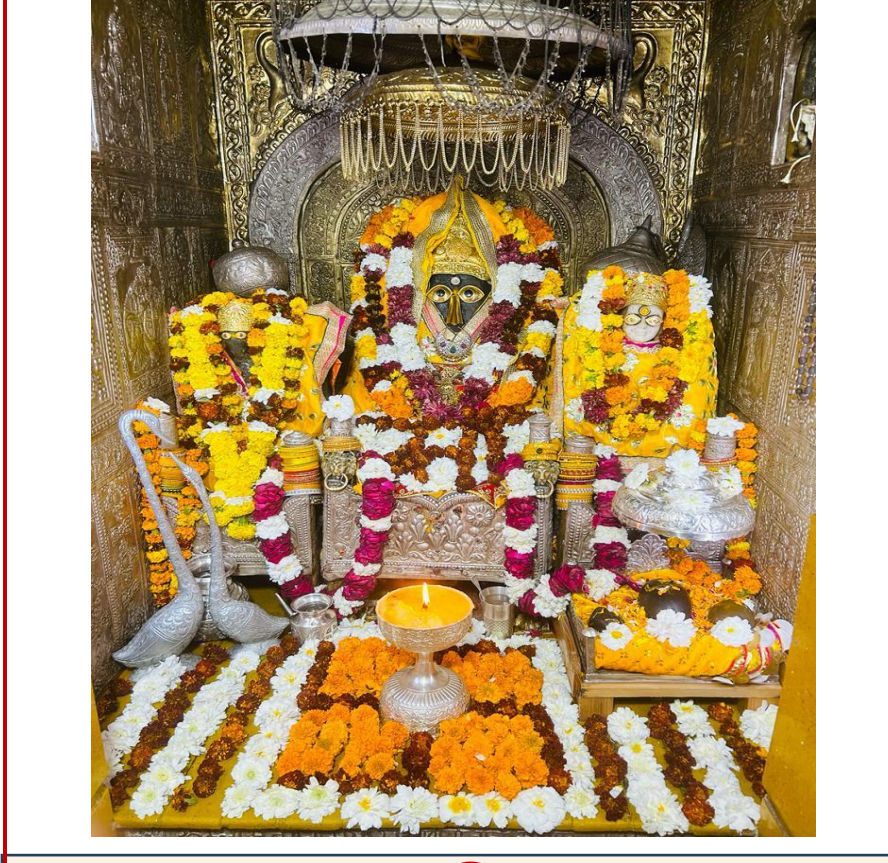
यः स्वसहभागिभ्यः जीवनस्य संकटम् अनुभवति इति तर्कं करोति स्म। कुण्डोः अधिवक्ता शीर्षन्यायालये अवदत् यत् उच्चन्यायालयेन राज्यसर्वकाराय तस्य स्थानान्तरणार्थं निर्देशं दातुं पूर्वं तस्य अधिकारिणः श्रवणं न श्रुतम् इति कारणतः एतद् प्रकरणम् असाधारणम् अस्ति। उच्चन्यायालयस्य निर्देशानुसारं हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण मंगलवासरे कुण्डोः स्थानान्तरणस्य आदेशः निर्गतः। राज्यस्य आयुषविभागे प्रधानसचिवरूपेण तस्य स्थानान्तरणं जातम्। उच्चन्यायालयेन राज्यसर्वकाराय निर्देशः दत्तः यत् राज्यपुलिसप्रमुखं काङ्गड़ापुलिस-अधीक्षकं च स्थानान्तरणं कुर्वन्तु येन ते एकस्य व्यापारिणः जीवनाय संकटस्य उपालम्भं अन्वेषणं न प्रभावितं कुर्युः।

नवदिल्लीनगरस्य भारतमण्डपे स्वावलम्बी भारतोत्सवः आरभ्यते, तस्य उद्देश्यं देशे आत्मनिर्भरतां प्रति क्रियमाणानां प्रयत्नानाम् प्रदर्शनं भवति विदेशमन्त्री एस जयशंकरः केन्द्रीयव्यापारमन्त्री पीयूषगोयलः च नवदिल्लीनगरस्य भारतमण्डपे आत्मनिर्भरभारतमहोत्सवस्य उद्घाटनं कृतवन्तः। अस्मिन् मासे १० दिनाङ्कपर्यन्तं उत्सवः निरन्तरं भविष्यति, देशे आत्मनिर्भरतां प्रति कृता प्रगतिः प्रदर्शिता भविष्यति। उत्सवे प्रवेशः सर्वेषां कृते निःशुल्कः अस्ति। सः राष्ट्रियएकमण्डलं, एकं उत्पादं च विजेतुभ्यः पुरस्कृतवान्। श्री जयशंकरः सर्वकारस्य एतस्य उपक्रमस्य प्रशंसाम् अकरोत्, अयं देशस्य विविधतां अत्यन्तं विशिष्टतया ठोसरूपेण च प्रतिनिधित्वं करोति इति अवदत्।

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी केरलस्य त्रिशूर्नगरे महिलासम्मेलनं सम्बोधितवान्

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी केरलस्य त्रिशूर्नगरे महिलासम्मेलनं सम्बोधितवान्। सः अवदत्- महिलाणां जीवनं सुलभं कर्तुं तस्य सर्वकारेण कमपि क्षेत्रं न त्यक्तम् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी केरलस्य त्रिशूर्नगरे मार्गप्रदर्शनं कृतवान्। प्रधानमन्त्रिणः दर्शनार्थं त्रिशूरस्य स्वराजगोलम् उभयतः सहस्राणि जनाः एकत्रिताः आसन्। भारतीयजनतापार्टी महिलामोर्चाद्वारा आयोजितं 'स्त्रीशक्तिमोदीकोप्पम' इति नाम्ना महिलानां विशालसमागमं सम्बोधयितुं प्रधानमन्त्री थैक्किक्कु-प्राङ्गणं प्राप्तवान्। सांसद पीटी उषा, अभिनेत्री शोभना, दलनेता प्रकाशजावडेकरः, प्रदेशाध्यक्षेण के सुरेन्द्रन, पूर्वसांसदः सुरेशगोपी सहितं बृहद् संख्यायां महिलाभिः भागः ग्रहीतः। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना स्वातन्त्र्यानन्तरं बहुवर्षपर्यन्तं केरलदेशे शासनं कृतवन्तः वामप्रजातान्त्रिकमोर्चा-एलडीएफ-संयुक्तलोकतान्त्रिकमोर्चा-यूडीएफ-सर्वकाराणाम् आलोचनां कृता यत् तैः महिलानां मूलभूतसुविधाः अधिकाराः च वंचिताः। त्रिशूरनगरे भारतीयजनतापक्षस्य महिलामोर्चायाः महिलासम्मेलनं प्रधानमन्त्रिणा सम्बोधितम्। संसदि, विधानसभायां च महिलानां आरक्षणविषये विधेयकं वर्षाणां यावत् लम्बितम् अस्ति इति कारणेन मोदीमहोदयः द्वयोः गठबन्धनयोः आलोचनां कृतवान्। सः अवदत् यत् एलडीएफ, यूडीएफ च द्वौ राजनैतिकसमूहौ अभिनयं कुर्वतः, परन्तु उभौ अपि एकौ स्तः।

सुभाषितम्

न चौर्यहार्यं न च राजहार्यं न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।
व्यये कृते वर्धत एव नित्यं विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्।।
भावार्थ- इसे न तो चोर चुरा सकता है, न राजा ले सकता है, न भाई बांट सकता है, न कंधे पर बोझ है, खर्च करने पर यह हमेशा बढ़ता है, ऐसी विद्या सभी धन में प्रमुख है।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

प्रशासनिकोन्नयनाय सर्वकारस्य महत्त्वपूर्णः उपक्रमः, प्रतिवेदनं सभाप्रबन्धनपटलं च प्रारब्धम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। प्रशासनिकोन्नयनाय महत्त्वपूर्ण उपक्रमं कृत्वा मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः गतदिवसे प्रतिवेदन- प्रबन्धन- पटलं (रिपोर्ट मैनेजमेंट पोर्टल-आरएमपी), सभाप्रबन्धनपटलं (मीटिंग मैनेजमेंट पोर्टल-एमएमपी) प्रारब्धवान्। अङ्गीयप्रौद्योगिकीशासनविभागेन विकसितं एते पटले सम्भवतः देशे अस्य प्रकारस्य प्रथमे पटले स्तः। एतेषां विकासस्य मुख्योद्देश्यं प्रशासने निर्णयनिर्माणे, विवरणप्रबन्धने, संचारणे च महत्त्वपूर्णपरिवर्तनं आनेतुं वर्तते।

मुख्यमन्त्री अवदत् यत् विभागेषु, बोर्डेषु, निगमेषु च विविधप्रकारस्य प्रतिवेदनस्य प्रेषणप्रक्रियायाः निरीक्षणस्य च प्रक्रियां सुव्यवस्थितं कर्तुं प्रतिवेदनप्रबन्धनपटलस्य निर्माणं कृतम्। एतयोः पटलयोः निर्णयार्थं वास्तविकसमये विवरण-प्रापणस्य सुविधा उपलब्धा। पटले एकं नोदनं कृत्वा

एसएमएस- ईमेल-माध्यमेन विविधप्रकारस्य सूचनाः निर्गन्तुम् अपि च सम्बन्धित- अधिकारिभ्यः स्वयमेव स्मरणसूचनाः प्रेषयितुं सुविधा अपि अस्ति। सः अवदत् यत् प्रतिवेदन- प्रबन्धनपटलं कार्यालयेभ्यः स्वकीयानि प्रतिवेदनानि प्रारूपाणि उद्धारणं कर्तुं शक्नुवन्ति, येन शासनस्य विभिन्नस्तरे सुलभता सुनिश्चिता भवति।

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् सभाप्रबन्धनपटलं मानकीकृतरूपेण स्पष्टं प्रामाणिकं च विवरणानां संग्रहं करिष्यति, यस्योद्देश्यं सर्वकारीयकार्यक्षमतायां पारदर्शिता, उत्तरदायित्वं, दक्षता च वर्धयितुं भविष्यति। एमएमपी सभायाः सूचनाः कार्यविधिं च निर्गन्तुं सचिवालायात् क्षेत्रकार्यालयपर्यन्तं संचारं प्रवर्धयितुं च व्यापकसमाधानरूपेण कार्यं करिष्यति। इदं पटलं सभायाः समयरेखाः सावधानीपूर्वकं निरीक्ष्य सभानां समयनिर्धारणं, आयोजनं, समापनं च समये सहायकं भविष्यति, सभायाः कार्याणि निर्णयानि च अभिलेखयिष्यति। सभायाः अनन्तरं प्रवेशः अपि सुलभः भविष्यति। पटलनिर्णयस्य कार्यान्वयनस्य कुशलं अनुसरणं अनुवर्तनं च सुलभं करोति।

मुख्यमन्त्री सुखुः अवदत् यत् उभौ प्रणाल्यौ सर्वकारस्य अन्तः महत्त्वपूर्णसञ्चारस्य, निर्णयनिर्माणस्य, विवरणप्रबन्धनस्य च आह्वानानां सफलतया समन्वयः भवति, यत् आधुनिकप्रौद्योगिक्याः पश्चात् शासने संवेदनशीलतां समयसापेक्षतां च सुनिश्चित्य उल्लेखनीयः उपक्रमः अस्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः आधुनिकप्रौद्योगिकीनां कार्यकरणे एकीकृत्य प्रबलतया कार्यं कुर्वन् अस्ति येन जनाः उत्तमं परिणामं प्राप्तुं शक्नुवन्ति।

मन्त्रिणः इव कार्यं न करिष्यन्ति मुख्यसंसदीयसचिवाः न च सुविधाः ग्रहीष्यन्ति- उच्चन्यायालयः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

सर्वकारेण नियुक्ताः मुख्यसंसदीयसचिवाः न मन्त्रिणः इव कार्यं करिष्यन्ति न च मन्त्रिणां सुविधां भोक्ष्यन्ति। हिमाचलप्रदेशस्य उच्चन्यायालये अस्मिन् प्रकरणे अन्तरिम-आदेशाः प्रसारिताः। अग्रिमं श्रवणं मार्चमासस्य १२ दिनाङ्के भविष्यति। भाजपापक्षतः उपस्थितः वरिष्ठ-अधिवक्ता सतपालजैनः इमां सूचनाम् अददत्। उभयपक्षस्य तर्कं समाप्य उच्चन्यायालयेन एते आदेशाः पारिताः। मुख्यसंसदीयसचिवानां नियुक्तिमभिलक्ष्य भाजपाविधायकसतपालसती इत्यादिभिः प्रविष्टायाः याचिकायाः विषये उच्चन्यायालयेन एते आदेशाः दत्ताः सन्ति।

चतुर्थः भारतीय-प्रशासनिक-सेवायाः (IAS) अधिकारिभ्यः पदोन्नतिः ओंकारशर्मा, अनुराधाठाकुर च अतिरिक्तमुख्यसचिवौ

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमाचलसर्वकारेण चतुर्णां भारतीय- प्रशासनिक-सेवायाः (IAS) अधिकारीणां पदोन्नतिः कृता। भारतीय-प्रशासनिक- सेवायाः अधिकारी ओंकारशर्मा, अनुराधाठाकुर च अतिरिक्त मुख्यसचिवौ अभवताम्। १९९४ तमस्य संवर्गस्य एतौ द्वौ अपि अधिकारिणौ आईएएस-मध्ये ३० वर्षाणां सेवां पूर्णं कृत्वा पदोन्नतिं प्राप्तवन्तौ। भारतीयसेवायाः अधिकारी रूपेण २५ वर्षाणि पूर्णानि कृत्वा डॉ. अमनदीपगर्गः पुष्पेन्द्रराजपूतः च प्रधानसचिवौ कृतौ। अनुराधाठाकुर पुष्पेन्द्रराजपूतः च सम्प्रति केन्द्रीयप्रतिनियुक्तौ स्तः, अतः एताभ्याम् अधिकारिभ्यां परिणताधारेण पदोन्नतिः प्रदत्ता अस्ति। हिमाचलप्रदेशं प्रत्यागत्य तेभ्यः पदोन्नतिपदवीं दीयते। अस्मिन् विषये बुधवासरे कार्मिकविभागेन अधिसूचना प्रसारिता। अतिरिक्तमुख्यसचिवः ओंकारशर्मा अनुराधाठाकुर च वेतनमात्रिकायाः १७ स्तरस्य शिखरपरिमाणे २,२५,००० रुप्यकाणि प्राप्स्यन्ति। डॉ. अमनदीप गर्गः, पुष्पेन्द्र राजपूतश्च आईएएस वेतनमात्रिकायाः १५ स्तरस्य विशेषातिमानं प्राप्स्यन्ति। सम्प्रति ओंकारशर्मा राजस्वविभागस्य जलशक्तिः जनजातीय- विकासविभागस्य च दायित्वं धारयति। अनुराधाठाकुर भारतसर्वकारे निगममन्त्रालये अतिरिक्तसचिवरूपेण कार्यं कुर्वती अस्ति। एतौ द्वौ अपि अधिकारिणौ १९९४ तमस्य वर्षस्य संवर्गस्य आईएएस-अधिकारिणो स्तः। डॉ. अमनदीपगर्गः, पुष्पेन्द्रराजपूतः १९९९ संवर्गस्य आईएएस अधिकारिणौ स्तः। डॉ. अमनदीपगर्गः कार्मिक- वनविभागस्य दायित्वं निभालयति। पुष्पेन्द्र राजपूतः संघलोकसेवा आयोगे नवदेहल्याम् अतिरिक्तसचिवरूपेण कार्यं कुर्वन् अस्ति।

अरणी-विश्वविद्यालयस्य कुलपतिना इत्यनेन सह घटितायाः घटनायाः निष्पक्षतया अन्वेषणं कारयेत् सर्वकारः - जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। पूर्वमुख्यमन्त्री एवं नेताप्रतिपक्षः जयरामठाकुरः अवदत् यत् अरणीविश्वविद्यालयस्य कुलपतिना सह या घटना घटिता तदनन्तरं यः विवादः अभवत् सः स्पष्टतया दर्शयति यत् राज्ये विधिशासनं न प्रचलति। सत्तापक्षस्य विधायकानां प्रशासनस्य जनानां च सहभागिता अस्मिन् सम्पूर्णे विषये प्रकाशं प्राप्तं इति लज्जाजनकम्। छात्रैः साकं अन्यायः न भवेत् अतः अस्य समग्रस्य विषयस्य निष्पक्षतया अन्वेषणं कर्तव्यम् इति सः अवदत्। एकेन अधिकारिणा विश्वविद्यालयस्य कुलपतिना च सह वार्तालापस्य अंशाः वृत्तपत्रेषु प्रकाशिताः सन्ति। एतत् सम्पूर्णं प्रकरणं अन्वेष्यम्। एषः हिमाचलप्रदेशस्य प्रतिबिम्बस्य विषयः अस्ति। अतः अहं मुख्यमन्त्रीं आग्रहं करोमि यत् सः व्यक्तिगतरूपेण अस्मिन् विषये हस्तक्षेपं कृत्वा न्यायं सुनिश्चितं कुर्यात्। सत्तारक्षणे निवसन्तः जनाः अस्मिन् देशे नियमैः विधिना च नियन्त्रिताः इति न विस्मर्तव्याः इति विपक्षनेता अवदत्। विश्वविद्यालयाः अपि नियमविधानानुसारं, मानकानुसारं च चालनीयाः।

एकतः मुख्यमन्त्री राज्ये निवेशं आनेतुं दुबईदेशं गच्छति अपरतः कानूनव्यवस्थायाः स्थितिः क्षीणा भवति इति विपक्षनेता अवदत्। एतत् राज्यस्य कृते कथञ्चित् उत्तमं वस्तु नास्ति। एतादृशानां द्वैतवादीनां जनानां नियन्त्रणं सर्वकारेण कर्तव्यं भविष्यति।

यत् राज्यस्य, सर्वकारस्य च कृते कष्टं जनयति। सः अवदत् यत् एषः विषयः अतीव गम्भीरः अस्ति। अतः अस्य विषयस्य गम्भीरतापूर्वकं अन्वेषणं करणीयम्, यः दोषी अस्ति सः न मोचयेत्। सः अवदत् यत् आदरणीयनागरिकाणां रक्षणाय शक्तिः अस्ति न तु माफियानां रक्षणं दातुम्।

जयरामठाकुरः अवदत् यत् माफिया इत्यस्य एवं शक्तिशालिनः भवितुं न वर्तमानस्य कृते न च राज्यस्य भविष्यस्य कृते हितकरं भवति। मुख्यमन्त्री विधिव्यवस्थायाः अपि पालनं कुर्यात्। यदि सत्तायाः दुरुपयोगस्य, जनान् भयभीताः, तर्जनं च कृत्वा कार्यं सम्पादयितुं एषा परम्परा सम्यक् नास्ति। एतेन राज्यस्य प्रतिबिम्बं कलङ्कितं भविष्यति, निवेशकाः राज्यात् दूरं तिष्ठन्ति। यस्य कारणेन राज्यस्य अर्थव्यवस्थायाः महती हानिः भविष्यति।

शाहपुरस्य सैनिकः देशाय स्वप्राणान् अर्पितवान्, अरुणाचले सीमायां दुर्घटनाग्रस्तः अभवत्

कांगड़ायाः शाहपुरविधानसभा निर्वाचनक्षेत्रान्तर्गतं लंजखासपंचायतस्य सैनिकः रोहितकुमारः (25) स्वदेशनिमित्तं हुतात्मा अभवत्। येन कारणेन सम्पूर्णक्षेत्रे शोकस्य वातावरणं व्याप्तमस्ति। रोहितकुमारः अरुणाचले सेनायाः आरटी-बटालियन् इत्यत्र नियुक्तः आसीत्। चीनसीमायां सुरक्षासमये हिमशैलोपरि स्खलितः सन् सः मृतः

अस्य विषये सूचना प्राप्तमात्रेण परिवारजनैः सह सम्पूर्णं क्षेत्रे शोकस्य तरङ्गः प्रचलति। अनया दुःखदवार्ताया सर्वे दुःखिताः सन्ति।

ज्ञानसागरविद्यालये मोतिहारीनगरे वार्षिकक्रीडा: कार्यक्रमस्य आयोजनम् अभवत्

बालकाः बालिकाः च कबड्डी-बैडमिण्टन-क्रीडायां स्वप्रतिभां प्रदर्शितवन्तः। विद्यालयस्य प्राङ्गणे वार्षिकक्रीडाप्रतियोगितायाः आयोजनं कृतम्। विद्यालयस्य प्राचार्यः डॉ. धर्मेन्द्र मिश्राः दीपप्रज्वलनेन क्रीडास्पर्धायाः आरम्भः अभवत्। स्वसम्बोधने सः अवदत् यत् क्रीडा जीवनस्य अभिन्नः भागः अस्ति, अस्माकं जीवने अनुशासनं च निर्वाहयति। अनेन बालकानां शारीरिक-मानसिक-शक्तयः विकसिताः भवन्ति। बैडमिण्टनक्रीडायां पञ्चमवर्गस्य इब्राः इत्यनेन ७-वर्गस्य स्वीटी-इत्येतत् पराजय्य बैडमिण्टनक्रीडायाः ट्राफी इत्येतत् गृहीतम्। अपरपक्षे कबड्डीनगरे फियर्स फाल्कन्स-क्लबः रेजिंग रेडर्स-क्लबं ४०- २९ इति अंतरेण पराजित्य प्रतिस्पर्धां विजितवान्। रोहितः हर्षितः च सर्वोत्तम- आक्रमणकारी- उपाधिं प्राप्तवन्तौ, प्रिन्स इत्यनेन च सर्वोत्तमरक्षकस्य उपाधिः प्राप्ता। पवनः सर्वोत्तमः सर्वगोलः अभवत्। विद्यालयस्य सर्वे शिक्षकाः प्रतियोगितायाः सफलतां कर्तुं यथाशक्ति प्रयत्नम् अकरोत् ओमप्रकाश सिंहः, गजेंद्र कुमारः, अभिनंदन मिश्राः, राजीव पाण्डेयः, अशोक पाण्डेयः, संजय कुमार, अभिषेक कुमारः, राजेश कुमारः, विवेक कुमारः, सुषमा श्रीवास्तव, रानी सिंह, संगीता सिंह, अंतिमा कुमारी, सफा खानः, ताहिर हुसैनः, मोहम्मद शमीमः आदीनां भूमिका प्रशंसनीया आसीत्।

तिरुमलतिरुपतिदेवस्थानस्य कल्याणमण्डपे अनन्तपुरे दशदिवसीयसंस्कृतसम्भाषणवर्गस्य समुद्घाटनकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी। जनवरीमासस्य प्रथमे दिनाङ्के नवदेहलीस्थस्य केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य अनौपचारिकसंस्कृतशिक्षणम् अपि च संस्कृतभारती-आन्ध्रप्रदेशः इत्येतयोः संयुक्ततत्त्वावधानेन समायोजितस्य दशदिवसीयसंस्कृतसम्भाषणवर्गस्य समुद्घाटनसमारोहः तिरुमलतिरुपतिदेवस्थानस्य कल्याणमण्डपे अनन्तपुरे समभवत्। शारदार्चनेन दीपप्रज्वलनपुरस्सरं विहितम्। अयं संस्कृतसम्भाषणवर्गः समाजे संस्कृतस्य प्रचाराय प्रसाराय च क्रियते। अस्मिन् वर्गे उपविंशतिः सामाजिकाः जनाः भागं गृह्णन्ति। संस्कृतभारत्याः अनन्तपुरस्य जनपदकार्यदर्शी डा० के.काशीविश्वेश्वरशर्मा उक्तवान् यत् संस्कृतभाषा अतिसरला भाषा वर्तते। दशदिवसीयसम्भाषणवर्गे सरलतया प्रत्यक्षविधिना संस्कृतं पाठ्यते येन सहजतया सरलसंस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं शक्यते। केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य अनौपचारिकसंस्कृतशिक्षकः आचार्यः विशालप्रसादभट्टः संस्कृतसम्भाषणवर्गे प्रशिक्षकत्वेन शिक्षार्थिभ्यः संस्कृतभाषाशिक्षणं विदधाति। तत्र प्रशिक्षकेण वर्गस्य प्रथमे दिने ध्येयमन्त्रः, वर्गांगितं, संस्कृतेन परस्परं परिचयः, वस्तुनां परिचयः, एतत्-तत्-शब्दयोः त्रिषु लिङ्गेषु प्रयोगः, स्थानवाचिकाव्ययपदानां प्रयोगः इत्यादिबिन्दूनां पाठनं कृतम्। इत्यमयं वर्गः जनवरीमासस्य दशमदिनाङ्कं यावत् आयोजयिष्यते। अन्ते शान्तिमन्त्रेण कार्यक्रमस्य सम्पूर्तिः अभवत्।

“भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतं संस्कृतिस्तथा। संस्कृतं भारतस्य चिरपुरातनी नित्यनूतना च भाषा वर्तते। इयं भारतीयसंस्कृते सम्पोषिका प्राणवाहिका च भाषा वर्तते - आचार्यः विशालप्रसादभट्टः”

“संस्कृतं भारतस्य आत्मतत्त्वं वर्तते। संस्कृतवाङ्मये भारतस्य अमूल्यं ज्ञानं विज्ञानं निहितं वर्तते अतः अस्याः देवभाषायाः अध्ययनं परमावश्यकम् डा०के.काशीविश्वेश्वरशर्मा”

पटनानगरे जनवरीमासस्य ७ तमे दिनाङ्के भविष्यति जनपदसम्मेलनम्- संस्कृतभारती बिहारप्रान्तः

हिमसंस्कृतवार्ता:- गोपालकृष्णमिश्रः, प्रान्तसोशलमीडियाप्रमुखः, संस्कृतभारत्याः बिहारप्रान्तेन पौषमासस्य एकादश्यां तिथौ पटनानगरस्य राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयः काजीपुरं, राजेन्द्रनगरस्य सभागारे प्रातः नववादनतः सायम् चतुर्वादनं यावत् जनपदसम्मेलनम् आयोजयिष्यते। कार्यक्रमेऽस्मिन् भारतसर्वकारस्य भूतपूर्वः केन्द्रीयमन्त्री, दक्षिण-बिहार-केन्द्रीय-विश्वविद्यालयः, गयानगरस्य कुलाधिपतिः डॉ. सी. पी. ठाकुरः अध्यक्षतां करिष्यति तु कामेश्वर-सिंह-संस्कृत-विश्वविद्यालयः, दरभंगा इत्यस्य कुलपतिः डॉ. शशिनाथः झाः मुख्यातिथिः भविष्यति। तत्रैव संस्कृतभारतीपक्षतः सङ्घटनस्य अखिलभारतीयः सम्पर्कप्रमुखः श्रीशः देवपुजारी मुख्यवक्त्ररूपेण तत्र भविष्यति। द्वितीयं सत्रं द्विवादनतः त्रिवादनपर्यन्तं भविष्यति। अस्मिन् सत्रे अध्यक्षतां करिष्यति पाटलिपुत्र-विश्वविद्यालयस्य कुलसचिवा प्रो. शालिनी महोदया। समापनं सत्रं त्रिवादनतः चतुर्वादनपर्यन्तं भविष्यति यत्र केन्द्रसर्वकारस्य UIDAI संस्थायाः निदेशकः अखिलेशपाण्डेयः महोदयो भविष्यति। संस्कृतभारत्याः बिहारप्रान्तस्य प्रान्तसोशलमीडियाप्रमुखः गोपालकृष्णमिश्रः उक्तवान् यत् पटनानगरस्य जनपदसम्मेलने एवं विभिन्नाः कार्यक्रमाः आयोजिताः भविष्यन्ति -

- नृत्यम्, नाटकम्, योगप्रदर्शनम्, बालानां प्रस्तुतिः, संस्कृतगीतम्, हास्यकणिका दृश्य-श्रव्यम् (चलचित्रम्) संस्कृतविज्ञानप्रदर्शनी (Science in Sanskrit Exhibition) कार्यक्रमेऽस्मिन् न केवलं पटनामहानगरस्य सर्वेऽपि दायित्ववन्तः कार्यकर्तारः संस्कृतानुरागिणश्चोपस्थिताः भविष्यन्ति अपितु प्रान्तस्य सङ्घटनमन्त्री डॉ. श्रवणकुमारः चादयोऽपि प्रान्तीयाः पदाधिकारिणः उपस्थिताः भविष्यन्ति।

सेन्सेक्सः निफ्टी च उभयोः एव विगते दिवसे दिवसस्य निम्न स्तरस्य समीपे सम्प्राप्य स्थगितौ अभवताम्

(हिमसंस्कृतवार्ता: - दिलीपः (नादौनम्) बुधवासरे सेन्सेक्सः ७१,८३३ इति न्यूनतायाः सह उद्घाटितः। तत्रैव सेन्सेक्सः ७१,३०४ अन्तर्दिवसस्य न्यूनतमं स्तरं प्राप्तवान्। अन्ततः सेन्सेक्सः ७१,३५७ इति क्रमं समागत्य समाप्तः अभवत् यः ०.७५% अथवा ५३६ अंकैः पतितः। विपणौ यत्र १० शेयरेषु क्रयणं अभवत् तत्रैव २० शेयरेषु विक्रयणं च आसीत्। अपरे च निफ्टी २१,६६१ इति न्यूनतां प्राप्य उद्घाटितम्। निफ्टी २१,५०० इत्यस्य अन्तर्दिवसस्य न्यूनतमं स्तरं प्राप्तवान्। निफ्टी ०.६९% अथवा १४८ अंकैः पतित्वा २१,५१७ अंकैः आगत्य समाप्तः। अस्मिन्नपि १८ शेयरेषु क्रयणं कृत्वा ३२ भागेषु च विक्रयणं दृष्टः आसीत्। सुवर्ण-रजतौ बुधवासरे दिल्ली-बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं २३० रुप्यकेण न्यूनीकृत्य प्रतिदशग्रामं ६३,९७० रुप्यकाणि यावत् अभवत्। अस्मिन् काले रजतस्य अपि मूल्यं ४०० रुप्यकैः न्यूनीकृत्य प्रतिकिलो ७८,४०० रुप्यकाणि यावत् अभवत्। डॉलर vs रुप्यकः अपक्व तैलस्य मूल्येषु मृदुताकारणेन बुधवासरे रुप्यकस्य लाभं प्राप्तुं साहाय्यं कृतवान्। बुधवासरे व्यापारसत्रे रुप्यकस्य मूल्यं ४ पैसे वर्धमानं डॉलरस्य विरुद्धं ८३.२८ इति अभवत्। एषा वृद्धिः निम्नस्तरात् रुप्यकस्य उत्पादने सहायकं भविष्यति। विदेशीयविनिमयव्यापारिणां मते शेयरविपणौ नकारात्मकप्रवृत्तेः मध्ये भारतीयमुद्रा दबावे एव अभवत्।

मनसि मे सदा तव पदयुगलम्। नमांसि, विश्वे पञ्चभिः कारणैः कस्याश्चिदपि भाषायाः जीवनं, वर्धनं, मरणं च निश्चितं भवति। तानि च- 1) मातृभाषित्वम् 2) धर्मसंस्कृत्योः वाहकत्वम् 3) राजाश्रयः 4) जगतः परिवर्तनानां पचनसामर्थ्यम्- स्वस्मिन् adaptability 5) आर्थिककारणं च इति। एतेषु पञ्चसु अपि मूलभूतः आधारः, प्राथमिकी आवश्यकता, वास्तविकी शक्तिः, शक्तिमूलं वा भवति तस्याः भाषायाः मातृभाषिजनाः कति सन्ति, तेषां संख्या कियती इव। मित्राणि, संस्कृतमातृभाषिजनानां संख्यावर्धनाय अस्माभिः महता प्रमाणेन सामाजिकानां वर्गाणाम् आयोजनं करणीयम्।" मनसि मे सदा तव पदयुगलमसंस्कृत - संस्कृति - सतत - चिन्तनम्। भाव - राग - लय - ताल - मेलनमज्जय भारतजननी ॥" जयतु संस्कृतं जयतु भारतम्। प्रो. विजयकुमारः मेनन् कुलपतिः महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जयिनी, मध्यप्रदेशः।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

लङ्काकाण्डम्! (पञ्चपञ्चाशत्तमः सर्गः) विभीषणस्य राज्याभिषेकः

अपरत्र रावणस्य वधं दृष्ट्वा देवदानवगन्धर्वाः शुभाः कथाः कथयन्तः स्वैः स्वैः विमानैः गच्छन्ति स्म। रावणस्य घोरं निधनम्, राघवस्य महान् पराक्रमः, वानराणां सुयुद्धम्, सुग्रीवस्य च महत् मन्त्रित्वम्। हनुमतः लक्ष्मणस्य च अनुरागः सुमहत् वीर्यं च। सीतायाः च महत् पतिव्रतात्वम् इति विषये कथयन्तः ते हृष्टाः सर्वे महाभागाः यथास्थानम् अगच्छन्। ततः श्रीरामः ससम्मानं देवसारथिं मातलिं गन्तुम् आदिशत्। राघवस्य अनुमतिं प्राप्य देवसारथिः मातलिः हृष्टः सन् दिव्यं रथम् आस्थाय आकाशे उदपतत्। तस्मिन् सुरसारथिसत्तमे आकाशमारूढे परमप्रीतः लक्ष्मणेन अभिवादिताः वानरगणैः पूज्यमानः श्रीमान् राघवः सुग्रीवं श्लिष्ट्वा स्वीयं सेनालयम् अगच्छत्।

श्रीरामः शिबिरं प्रविश्य समीपस्थं सत्त्वसम्पन्नं शुभलक्षणं लक्ष्मणं वचनम् अब्रवीत् हे सौम्य! पूर्वोपकारिणम् एनं भक्तं तथा अनुरक्तं विभीषणं लङ्कायाम् अभिषेचय। एषः मम परमः अभिलाषः यद् लङ्कायाम् अभिषिक्तम् इमं रावणानुजं विभीषणं पश्येयम्। महात्मना राघवेण एवमुक्तः हृष्टः लक्ष्मणः तथास्तु इत्युक्त्वा शीघ्रं हि सौवर्णं घटम् आदाय तं घटं वानरेन्द्राणां हस्ते दत्त्वा समुद्रात् जलम् आनेतुम् आदिशत्। ततस्ते मनोजवाः वानरोत्तमाः शीघ्रं गत्वा समुद्रात् जलं नीत्वा आगच्छन्। ततः तं घटं गृहीत्वा परमासने संस्थाप्य लक्ष्मणः तेन घटेन रामशासनात् लङ्कायां राक्षसानां मध्ये राजानं विभीषणम् अभ्यषिञ्चत्।

तद् दृष्ट्वा विभीषणस्य अमात्याः भक्ताः अन्ये राक्षसाः च अत्यन्तं हृष्टाः अभवन्। अपि च देवाः ऋषयः वानराः च अतुलं प्रहर्षं गत्वा श्रीरामस्य भूरि भूरि प्रशंसाम् अकुर्वन्। लङ्कायाम् अभिषिक्तं राक्षसेन्द्रं विभीषणं दृष्ट्वा सलक्ष्मणः श्रीरामः तदा परमां प्रीतिम् अगच्छत्। अपरत्र च श्रीरामेण दत्तं विपुलं राज्यं प्राप्य विभीषणः प्रजाजनान् सान्त्वयित्वा यदा श्रीरामस्य समीपम् अगच्छत् तदा संहृष्टाः पौराः निशाचराः दधि, अक्षतान्, मोदकान्, लाजाः, पुष्पाणि च आनीय तस्मै अददुः। विभीषणः च तानि गृहीत्वा श्रीरामाय लक्ष्मणाय च अददात्। श्रीरामः कृतकार्यं विभीषणं दृष्ट्वा तस्यैव प्रतिकाम्यया तत् सर्वं प्रत्यगृह्णात्। ततः शैलोपमं वीरं प्रणतं स्थितं हनुमन्तं श्रीरामः वचनम् अब्रवीत् हे वीर! हे हरीश्वर! शीघ्रं त्वं लङ्कानगरीं प्रविश्य मैथिलीं ससुग्रीवं सलक्ष्मणं

मां कुशलिनं रणे च रावणं हतं ब्रूहि।
हे कपिप्रवर ! मैथिलीम् एतं शुभसंवादं
श्रावयित्वा तस्याः संवादं प्रतिगृह्य शीघ्रं
त्वं प्रत्यागच्छ।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना लक्षद्वीपस्य कावारत्ती-स्थले अनेकासां विकासात्मक-परियोजनानां शुभारम्भः शिलान्यासः च कृतः

हिमसंस्कृतवार्ताः, नरेशमलोटिया। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी विगत-मध्याह्ने लक्षद्वीपस्य कावारत्ती-स्थले अनेकासां विकासात्मक-परियोजनानां शुभारम्भः शिलान्यासः अपि च कृतवान्। एताषु परियोजनासु पञ्चाशदधिक- एकादशसहस्र- कोटिरूपकाणां पेयजलापूर्ति- सौरार्जा- सदृशाः परियोजनाः अपि सम्मिलिताः सन्ति। कोच्चि- लक्षद्वीपयोर्मध्ये उल्लिखितानां परियोजनानां सम्भारिन- ऑप्टिकल- फाइबर- सम्पर्कः दूरस्थेषु द्वीपेषु निवसितेभ्यः जनेभ्यः महत्वपूर्ण- रूपेण पुष्टिगतो भविष्यति। तेभ्यः तीव्र- अन्तर्जालसेवा अपि मेलिष्यति। अपरत्र, पेयजलापूर्ति- सदृशा द्वितीया परियोजना अगति- मिनीकाँय- द्वीपयोः सर्वेषु गृहेषु जलसौविध्यं प्रदास्यति। अनेन लक्षद्वीपे पर्यटन- सौविध्यं समुचितं भविष्यति। युवानः अपि वृत्तियुताः भविष्यन्ति। मोदिना प्रथमायाः बैट्रीचालित- सौरार्जा- परियोजनायाः अपि लोकार्पणं विहितम्, अनेन डीजलेन्धनाधारित- विद्युतोपादन- संयन्त्रेषु द्वीपस्य निर्भरतायाः अपचितिः भविष्यति। प्रधानमन्त्रिणा कावारत्ती इत्यत्र भारतीय- रिजर्व- बटालियन- इत्याख्यस्य नवीन- प्राशासनिक- खण्डस्य अशीति- जनानां क्षमतायुतस्य प्रकोष्ठस्यापि उद्घाटनं कृतम्।

ब्रह्मपुत्रनदः असमीयजनगणस्य प्राणाधारः

या कापि सभ्यता, क्षेत्रविकासः, उपजीविका, संस्कृतिः, शिक्षा इत्यादीनाम् उपक्रमः तत्क्षेत्रे प्रवाहमानानां बृहन्नदीनां कारणतः भवतीति इतिहासादिषु उल्लिखितं प्राप्यते। यथा, हिन्दूसभ्यता सिन्धुनदीकारणतः जाता इत्यादि। अतः नदी समाजस्य प्राणाधारः भवतीति निराकर्तुं न शक्यते। वस्तुतः जलं हि प्राणिनां प्राणभूतम्, अत्यावश्यकं वा वस्तु इति तु स्वाभाविकमेव। एवमेव भारतस्य बृहन्नदीषु ब्रह्मपुत्रनदः अन्यतमः। एषः हिमालयस्य तिब्बतक्षेत्रतः अनादिकालतः नैर्यन्तरेण प्रवाहमानः वर्तते। तिब्बते एतस्य नाम 'सैंगपो-नदी' इति। अयम् अरुणाचलराज्येण भारतं प्रविशति तथा असमराज्ये बाङ्ग्लादेशे च प्रवहति। असमराज्यस्य धुबुरीजनपदे प्रवहन् बाङ्ग्लादेशं प्रविशति। ततः बाङ्ग्लादेशस्य पद्मानद्या सह सम्मिलति अन्ते च बङ्गालस्य समीपस्थं बङ्गोपसागरं पतति। ब्रह्मपुत्रनदः असमराज्यस्य जीवनरेखा, अथवा भाग्यरेखा एव। अयं सम्पूर्णम् असमराज्यं जलेन सिञ्चति, भूमेः ऊर्वरतां वर्धयति। बृहन्नौकाः प्रतिदिनं नानासामग्रीम् वोढ्वा अनेन नदमाध्यमेन कलकतादिकं नानास्थलं प्रति आवागमनं कुर्वन्त्यः अवलोक्यन्ते। ब्रह्मपुत्रनदेन विना तु असमप्रदेशस्य, उत्तरपूर्वक्षेत्राणां च विषये कल्पनापि कर्तुं न शक्यते। ब्रह्मपुत्रस्य धार्मिक-महत्त्वम् अविस्मरणीयम्। प्राचीनग्रन्थेषु एतस्य नाम 'लोहित' इति। पौराणिक-कथानुसारम् अस्य नदस्य सम्बन्धः महता मुनिना परशुरामेण सह वर्तते। पितुराज्ञानुसारं तेन मातृहत्या कृता। परन्तु मातृहत्याजनितपापात् सः नितरां भीतवान्। यदा सः पापमुक्त्युपायं न क्वापि दृष्टवान् तदा ब्रह्मणः समीपम् उपसर्ष्य तत्सर्वां प्रवृत्तां घटनाम् अश्रावयत्।

ब्रह्मा तम् आदिष्टवान् यत् चैत्रमासस्य अष्टमं दिनम् 'अशोकाष्टमी' उच्यते, तद्दिने ब्रह्मपुत्रजलेन स्नानं कर्तव्यम्, अनेन स्नानेन मनुष्यस्य सर्वं पापं विनश्यतीति। तदारभ्य हि तद्दिने श्रद्धालवः जनाः ब्रह्मपुत्रनदं गत्वा स्नानं कुर्वन्ति। अस्य नदस्य तीरे हि प्रसिद्धं तीर्थस्नानस्थलं परशुरामकुण्डं विराजते। मकरसङ्क्रान्तौ दूरदेशतः अपि सनातनिनः हिन्दुजनाः स्नानार्थम् अत्र आयान्ति। प्रसिद्धं कामाख्या- मन्दिरमपि अस्य तीरे हि विराजमानमस्ति। अयम् एकः तीव्रप्रवाहयुक्तः नदः। वर्षाकाले अयं सागरवत् विशालः दृश्यते। कृषिक्षेत्रे जलस्य भूमेरूर्वरतायाश्च आवश्यकता भवति। तदावश्यकतां सर्वाम् अयं नदः पूरयति प्रतिवर्षम्। वस्तुतः अस्य नदस्य आधारेण हि कृषिजीवीनः असमवासिनश्च जीवन्तः सन्ति परम्परया इति।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

सर्वोच्च- न्यायालयेन अडानी- हिन्दनबर्ग- प्रकरणस्य निरीक्षणं एस.आई.टी. द्वारा कारयितुम् आदेशः न प्रदत्तः

सर्वोच्च- न्यायालयेन अडानी- हिन्दनबर्ग- प्रकरणस्य निरीक्षणं विशिष्ट- निरीक्षण- दलेन (एस.आई.टी. इत्यनेन) कारयितुम् आदेशः न प्रदत्तः। भारतीय- प्रतिभूति- विनिमय- विभागात् (सेबी इत्यस्मात्) प्रकरणमिदं एस.आई.टी. इत्यस्मै प्रदातुम् आवेदनं अस्वीकुर्वता मुख्यन्यायाधीशेन डी.वाई. चन्द्रचूडः न्यायामूर्ति जे.बी. पार्दीवाला अपि च मनोज मिश्रा इत्येषां पीठेन उक्तं यत् सेबी इति सम्यक्तया प्रकरणस्य निरीक्षणं कुर्वत् अस्ति। अडानी- दलस्य पक्षे प्रवदन् न्यायालयेन उक्तं यत् ते विनियामक कार्यक्षेत्रे हस्तक्षेपं न कर्तुं शक्नुवन्ति तथा च हिन्दनबर्ग- प्रतिवेदनस्य भिन्न- निरीक्षणाय आदेशस्य आधारः न भवितुमर्हति। शीर्ष- न्यायालयेन सेबी- विभागाय मासत्रयाभ्यन्तरे निरीक्षणं पूरयितुं निर्देशः प्रदत्तः।

सेबी विभागेन अमेरिका स्थितस्य हिन्दनबर्गस्य शोध- प्रकरणस्य सम्बद्धैः आरोपैः चतुर्विंशतिः प्रकरणेषु द्वाविंशति- प्रकरणानां निरीक्षण-कार्यं सम्पन्नं कृतमस्ति। शेष- प्रकरणद्वयोः निरीक्षणाय सेबी- विभागाय मासत्रयं यावत् समयः प्रदत्तः अस्ति। न्यायालयेन सर्वकारं सेबी- विभागं च हिन्दनबर्गेन नियमानाम् अनुपालनस्य निरीक्षणाय तदनुरूपं कार्याचरणस्यापि निर्देशः ख्यापितः।

ओडिशीनृत्यम्

ओडिशीभारतस्य काचित् शास्त्रीयनृत्यस्य पद्धतिः अस्ति। अस्य नृत्यस्य ओरिस्सी, उडिसी, ओडिसी इत्यपि भिन्नभिन्नेषु प्रान्तेषु व्यवहारः अस्ति। ओरियाभाषा - ଓଡ଼ିଶୀ, English:Orisi) पुरातत्त्वशास्त्रानुसारम् इयं नृत्यपरम्परा भारतस्य प्राचीनतमा नृत्यपद्धतिः अस्ति।

ओडिशीनृत्यम्- अस्य नृत्यस्य त्रिभङ्ग्याः कारणेण भारतस्य अन्यनाट्यप्रकारात् भिन्ना इति ओडिशीनृत्यपद्धतिः इति वदन्ति। मस्तकस्य उरसः वस्तिप्रदेशस्य पृथक् चलनं भवति इति कारणेन अस्य त्रिभङ्गी इति नाम आगतम्। अस्य नृत्यस्य चौकम् इति भावभङ्गः पुरीजगन्नाथं द्योतयति। अस्मिन् नृत्ये अन्यभारतीयशिल्पकालासु यथा दृश्यते तथैव विविधैः भावाभिनयैः विविधप्रकारैः पादचालनैः च प्रात्रनिर्वणं भवति। अस्मिन् सामन्यभङ्गयः नाम अभङ्गी, अतिभङ्गी, त्रिभङ्गी व। अस्य ओडिशीनृत्यस्य चित्रं सर्वप्रथमतया ओडिशाराज्यस्य मञ्जापुरीगुहासु दृष्टम्। एतानि चित्राणि खरवेलराजस्य काले उत्कीर्णानि आसन्। चित्रे राजा खरवेलः द्वाभ्यां राज्ञिभ्यां सह उपविश्य नृत्यं पश्यन् अस्ति। यत्र काचित् वैश्यकन्या नृत्यं करोति महिलावाद्यवृन्दः नादयति। पूर्वं नृत्यमेतत् जात्यातीतम् आसीत्। कालक्रमेण ओडिशियायाः मन्दिरानुबद्धम् अभवत्।

